

практиці менеджменту, однак неодмінною має бути адаптація до умов конкретного підприємства, конкретного працівника або колективу та умов функціонування у зв'язку із зовнішнім середовищем.

Список літератури:

1. Амоша О. І. Мотивація персоналу в ринкових умовах: наочні навчально-методичні матеріали / О. І. Амоша, О. Л. Єськов, Н. Д. Дарченко; НАН України, Ін-т економіки пром-сті. – Донецьк, 2011. – 200 с.
2. Богоявленська Ю. В. Економіка та менеджмент праці / Ю. В. Богоявленська, Є. І. Хомаківський: навч. посіб. – К.: Кондор, 2005. – 332 с.
3. Гайдученко С. О. Тексти лекцій з навчальної дисципліни «Мотивація персоналу» (для студентів 5 курсу спеціальності 7.03060101, 8.03060101 «Менеджмент організацій і адміністрування») / С. О. Гайдученко; Хар. нац. ун-т. міськ. госп-ва. ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2013. – 111 с.
4. Збірник матеріалів II Всеукраїнської науково-практичної конференції «Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання». – Кременчук, 2014. – 147 с. http://www.kdu.edu.ua/conf_fzd/materials2014.pdf
5. Лекціопедія – бібліотека лекційного матеріалу [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://lektsiopedia.org/ukr/lek1285.html>
6. Ричи Ш., Мартин П. Управление мотивацией: Учеб. пособие для вузов / Пер. с англ. под ред. проф. Е. А. Климова. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 399 с. – (Серия «Зарубежный учебник»).
7. Шопенгауэр А. Полное собрание соч. в 4-х томах. – М., 1990.

Гриценко Д.С.

Кременчугский национальный университет имени Михаила Остроградского

ИСТОРИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФОРМИРОВАНИЯ МОТИВАЦИИ ПЕРСОНАЛА

Аннотация

В статье изучены исторические этапы происхождения и сущность основных понятий теории мотивации. Исследуются сущность содержательных и процессуальных мотивационных теорий. Проанализировано общее и отличное. Освещена взаимосвязь между теориями. Рассмотрена возможность применения мотивационных теорий на практике.

Ключевые слова: персонал, предприятие, управление, производительность, мотивация.

Hrytsenko D.S.

Mykhailo Ostrohradskyi Kremenchuk National University

HISTORICAL ASPECTS OF FORMATION OF PERSONNEL MOTIVATION

Summary

The article investigates historical stages of the origin and nature of the basic concepts of the theory of motivation. It researches the essence of substantive and procedural motivational theories. The author analyzed their common and different features. The relationship between the theories is claimed. The possibility of using motivational theories in practice is considered.

Keywords: personnel, enterprise, management, experience, motivation.

УДК-330.43

ЗАДАЧА ОПТИМАЛЬНОГО РОЗПОДІЛУ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ МІЖ РЕГІОНАМИ УКРАЇНИ

Дуда Н.З., Цегелик Г.Г.

Львівський національний університет імені Івана Франка

Аналізується механізм розподілу бюджетних коштів між регіонами. Досліджується роль місцевих бюджетів у перерозподілі коштів для населення та юридичних одиниць. Побудована математична модель задачі оптимального розподілу бюджетних коштів серед регіонів України. Запропоновано алгоритм її реалізації.

Ключові слова: Державний бюджет, Місцевий бюджет, Зведений бюджет, розподіл бюджетних коштів, модель задачі оптимального розподілу бюджетних коштів.

Постановка проблеми. Сталий соціально-економічний розвиток регіонів та підвищення їх конкурентоздатності є неможливими без вирішення проблем міжрегіональних відмінностей, ліквідації відсталості у розвитку окремих територій країни та кризових явищ. Основною метою

соціально-економічного розвитку країни та її регіонів є поліпшення якості життя населення. Сьогодні ефективна регіональна політика стимулювання розвитку регіонів неможлива без перерозподілу (прямого чи непрямого) ресурсів і прав між регіонами. Цей перерозподіл потрібно здійснити як

централізовано, так і за допомогою спеціально розроблених механізмів у регіонах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Методологічні, теоретичні і прикладні аспекти проведення ефективної бюджетної політики на рівні держави і регіонів, становлення міжбюджетних відносин досліджені в працях українських вчених: С. Буковинського [2], А. Буряченка [3], В. Геєця [5], З. Залого [9], М. Кульчицького [8], І. Михасюка [9], О. Слухая [9], Кириченко О. [7] та інших. Слід відзначити, що першочергові завдання здійснення бюджетної та адміністративно-територіальної реформи потребують подальших наукових пошуків та ґрунтовних досліджень. Зокрема, закріплення доходів, визначення міжбюджетних трансфертів, розподілу видатків, усунення суперечливості розрахунків дотацій і субвенцій.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. У розподілі бюджетних коштів відсутня єдина величина, яка дозволяє оптимально розподілити кошти серед місцевих бюджетів, залежно від потреб. Введення коефіцієнта важливості у розподілі бюджетних коштів дозволить найкраще розподілити кошти залежно від конкретних потреб регіону в даний момент часу.

Мета та завдання статті. Проаналізувати механізм перерозподілу бюджетних коштів між регіонами. Побудувати математичну модель задачі оптимального розподілу бюджетних коштів серед регіонів України та запропонувати алгоритм її реалізації.

Виклад основного матеріалу. Прийняття Бюджетного кодексу стало важливим кроком у збільшенні можливостей розвитку територій, розширенні повноважень місцевих органів при формуванні фінансових ресурсів, а це допоможе територіальним громадам самостійніше вести господарську діяльність. Бюджетний кодекс допоміг розпочати довготривалу роботу з створення прозорих міжбюджетних стосунків між державою та територіями та децентралізації бюджетного процесу. Впровадження в життя законодавчо закріпленого права кожної адміністративно-територіальної одиниці на економічну самостійність неможлива без існування у кожного органу влади власного бюджету та права його складання, затвердження і виконання без втручання ззовні. Це означає, що місцеві органи влади повинні володіти своїми фінансовими джерелами, необхідними для ефективної організації управління економікою і соціальною сферою на своїй території. Також він повинен володіти відносною самостійністю в управлінні податками та іншими обов'язковими платежами, що надходять до відповідного бюджету.

Частина вчених за основу визначення Місцевих бюджетів приймають територіальний принцип, розглядаючи їх як бюджети окремих адміністративно-територіальних одиниць. Інші вважають, що Місцеві бюджети це економічні відносини. Наприклад, І.Н. Ходорович розглядає Місцеві бюджети як «сукупність економічних відносин, що забезпечують фінансову базу місцевих рад щодо розвитку й утримання головним чином галузей господарства, які безпосередньо спеціалізуються на підвищенні доброту населення» [4]. Н.В. Васильєва визначає Місцеві бюджети як «обумовлену адміністративно-територіальним поділом і бюджетним устроєм частину економічних відносин у суспільстві, пов'язаних з формуванням, розподілом і використанням фондів грошових коштів, призначених для задоволення суспільних потреб» [4].

Приклади наведені вище свідчать про різні підходи до тлумачення поняття Місцеві бюджети, це

відповідно позначається й на визначенні їх ролі у фінансовій системі держави. Аналізуючи різні підходи до трактування Місцевих бюджетів можна їх охарактеризувати як сукупність економічних відносин, які сприяють територіальному перерозподілу національного доходу країни та забезпечують створення фінансової бази місцевих рад.

Місцеві бюджети відіграють ключову роль у перерозподілі коштів для населення та юридичних одиниць. Тому розглянемо співвідношення між видатками Місцевих бюджетів та валовим внутрішнім продуктом (ВВП) (табл. 1).

Таблиця 1

Співвідношення видатків місцевих бюджетів та ВВП

Показники	Роки			
	2010	2011	2012	2013
ВВП (млн. грн.)	1082	1317	1409	1455
Видатки місцевих бюджетів (млн. грн.)	74	83	97	102
Питома вага видатки місцевих бюджетів у ВВП, %	6,8	6,3	6,9	7

Розроблено авторами за даними [11, 12]

Аналізуючи дані таблиці, можна відзначити, що протягом останніх чотирьох років спостерігається стала тенденція перерозподілу ВВП через Місцеві бюджети. Тому існує значний вплив державного централізованого регулювання розподілу доходів між різними ланками бюджетної системи. Для ефективного перерозподілу фінансових ресурсів Місцевих бюджетів дане співвідношення повинно бути на рівні 25-30%, що значно прискорить соціально-економічний розвиток окремого регіону і, як наслідок, країни загалом. Тому питання щодо пошуку оптимального варіанту співвідношення між Державними та Місцевими бюджетами залишається актуальним.

Важливим при оцінці ролі Місцевих бюджетів у соціально-економічному розвитку регіонів є аналіз співвідношення обсягів місцевих бюджетів із загальними витратами Зведеного бюджету (табл. 2).

Таблиця 2

Співвідношення обсягів Місцевих бюджетів із загальними витратами Зведеного бюджету

Показники	Роки			
	2010	2011	2012	2013
Видатки Зведеного бюджету (млн. грн.)	377	416	492	506
Видатки Державного бюджету (млн. грн.)	304	333	396	403
Видатки Місцевих бюджетів (млн. грн.)	74	83	97	102
Питома вага у Зведеному бюджеті Державних видатків, %	81	80	80	80
Питома вага у Зведеному бюджеті Місцевих видатків, %	19	20	20	20

Розроблено авторами за даними [11, 12]

Аналізуючи дані таблиці 2, можна зробити висновок, що основна частина коштів зосереджена в органах центральної влади. Для Місцевих бюджетів виділяється лише незначна частина грошей. Така ситуація зуповільнює розвиток регіонів, оскільки місцеві бюджети фінансують освіту, медицину та багато інших сфер життя населення.

У 2011 році уряд мав у планах окреслити основні законодавчі принципи та критерії розподілу суб-

венцій із державного бюджету Місцевим бюджетам на виконання інвестиційних програм чи проектів і створити Державний фонд регіонального розвитку. По своєму визначенню інструмент державного фонду регіонального розвитку запобігає розвитку тенденцій до диспропорцій та корупційних зловживань. Цей інструмент досі не запрацював на повну потужність саме з цієї причини.

Законодавчі акти про Фонд, зокрема Постанова КМУ № 656, дають адміністративно-територіальні одиницям право самостійно, на основі конкурсу, визначити інвестиційні програми, що потребують невідкладного державного фінансування. Дані інвестиційні програми проходять два конкурси. На першому етапі кожна область оголошує конкурс з відбору проектів, які можуть реалізуватися коштом Державного фонду регіонального розвитку. На другому етапі ці проекти проходять конкурсний відбір у Міністерстві економічного розвитку. Яскравим прикладом пріоритетних проектів з регіонального розвитку є будівництво або капітальний ремонт лікарень, дитсадків, шкіл, модернізація міського транспорту, упорядкування історичних та культурних пам'яток та ін.

Далі Міністерство економічного розвитку (до 1 серпня) подає до Кабінету Міністрів пропозиції щодо розподілу коштів Фонду у наступному році з переліком відповідних програм. Обов'язково, виходячи з мінімально необхідного обсягу в 1% загального фонду (згідно з вимогами ч. 1. ст. 24-1 Бюджетного кодексу). Практично ж, відрахування на фонд регіонального розвитку встановлюються урядом за залишковим принципом – виходячи з потреби балансування потреби держбюджету. Зокрема, обсяг Фонду у 2012 році становив 1641,5 млн. грн. або 0,509%, а у 2013 році – 987,5 млн. грн. або 0,3% прогнозного обсягу доходів загального фонду державного бюджету. А значить норма закріплена у Бюджетному кодексі про те, що обсяг фонду має складати не менше 1% від прогнозного обсягу доходів загального фонду державного бюджету на відповідний рік, урядом не виконується [12].

З математичного погляду можна запропонувати таку задачу оптимального розподілу бюджетних коштів серед регіонів.

Задача оптимального розподілу бюджетних коштів серед регіонів України

Нехай відомі виділені бюджетні кошти, які необхідно розподілити серед регіонів, коефіцієнт важливості коштів, виділених для того чи іншого регіону. Задача полягає в такому розподілі бюджетних коштів, за якого сумарний коефіцієнт важливості від використання цих коштів регіонами був би найбільшим.

Для побудови моделі задачі введемо такі позначення: m – кількість грошових одиниць коштів, які виділені для розподілу серед регіонів; S – розмір однієї грошової одиниці коштів (наприклад 1000 грн); n – кількість регіонів, серед яких необхідно розподілити виділені бюджетні кошти; R_i – i -й регіон ($i = 1, 2, \dots, n$); $c_i(x_j)$; $i = 1, 2, \dots, n$, c_i – коефіцієнт важливості використання $x_j = j$, $j = 1, 2, \dots, m$ одиниць коштів i -м регіоном R_i ; $x_i = i$, $i = 1, 2, \dots, n$ – кількість грошових одиниць коштів, що планується виділити i -му регіону R_i (шукані величини). Тоді математична модель задачі матиме вигляд:

$$C = \sum_{i=1}^n c_i(x_i) \rightarrow \max \quad (1)$$

$$\sum_{i=1}^n x_i = m, \quad (2)$$

$$x_i \in \{0, 1, \dots, m\}, i = 1, 2, \dots, n.$$

Для розв'язання задачі використаємо метод динамічного програмування [1, 10]. Позначимо через $C_r(x_j)$, $r=1, 2, \dots, n$, сумарний коефіцієнт важливості від використання $x_j = j$, $j=1, 2, \dots, m$ грошових одиниць коштів першими r регіонами R_1, R_2, \dots, R_r , а через $C_r^*(x_j)$, $r=1, 2, \dots, n$, максимальний сумарний коефіцієнт важливості від використання $x_j = j$, $j=1, 2, \dots, m$, грошових одиниць коштів першими r регіонами.

Процес розв'язування задачі розб'ємо на n кроків. На першому кроці визначимо максимальний коефіцієнт важливості від використання $x_j = j$, $j=1, 2, \dots, m$, грошових одиниць коштів першим R_1 регіоном. На другому кроці визначимо сумарний максимальний коефіцієнт важливості від використання $x_j = j$, $j=1, 2, \dots, m$, грошових одиниць коштів першими R_1 та R_2 регіонами. І т.д. Нарешті, на останньому кроці визначимо максимальний сумарний коефіцієнт важливості від використання грошових одиниць коштів усіма регіонами.

На першому кроці

$$C_1(x_i) = C_1^*(x_i) = c_1(x_i), j = 0, 1, \dots, m, \text{ де } c_i(0) = 0, i = 1, 2, \dots, n. \quad (3)$$

На другому кроці

$$C_2(x_j) = \begin{cases} c_2(0) + C_1^*(x_j - 0), \\ c_2(1) + C_1^*(x_j - 1), \\ \dots, \\ c_2(x_j) + C_1^*(0). \end{cases} \quad (4)$$

$$C_2^*(x_j) = \max \{c_2(p) + C_1^*(x_j - p)\} \quad (5)$$

$$0 \leq p \leq j$$

для $j = 0, 1, \dots, m$.

Взагалі на k -му кроці ($k = 3, 4, \dots, n-1$)

$$C_k(x_j) = \begin{cases} c_k(0) + C_{k-1}^*(x_j - 0), \\ c_k(1) + C_{k-1}^*(x_j - 1), \\ \dots, \\ c_k(x_j) + C_{k-1}^*(0). \end{cases} \quad (6)$$

$$C_k^*(x_j) = \max \{c_k(p) + C_{k-1}^*(x_j - p)\} \quad (7)$$

$$0 \leq p \leq j$$

для $j = 0, 1, \dots, m$.

На останньому n -му кроці досить обчислити $C_n(m)$ та $C_n^*(m)$, де

$$C_n(m) = \begin{cases} c_n(0) + C_{n-1}^*(m), \\ c_n(1) + C_{n-1}^*(m-1), \\ \dots, \\ c_n(m) + C_{n-1}^*(0). \end{cases} \quad (8)$$

$$C_n^*(m) = \max \{c_n(p) + C_{n-1}^*(m-p)\} \quad (9)$$

$$0 \leq p \leq m$$

Оптимальний розподіл грошових коштів серед регіонів визначається так. Нехай $C_n^*(m)$ досягає максимуму для $p = l_1$, тоді l_1 грошових одиниць коштів треба виділити для n -го регіону R_n . Далі необхідно розподілити $m - l_1$ грошових одиниць коштів серед регіонів R_1, R_2, \dots, R_{n-1} . Припустимо, що $C_{n-1}^*(m - l_1)$ приймає найбільше значення для $p = l_2$. Це означає, що l_2 грошових одиниць коштів треба виділити для $(n-1)$ -го регіону R_{n-1} . Якщо $C_{n-2}^*(m - l_1 - l_2)$ досягає максимуму для $p = l_3$, то l_3 грошових одиниць коштів треба виділити для регіону R_{n-2} . І т.д. Нехай $C_{n-2}^*(m - (l_1 + l_2 + \dots + l_{n-2}))$ приймає найбільше значення для $p = l_{n-1}$. Тоді регіону R_2 треба виділити l_{n-1} грошових одиниць коштів. Нарешті $l_n = m - (l_1 + l_2 + \dots + l_{n-1})$,

грошових одиниць коштів треба виділити для першого регіону R_1 .

Сумарний максимальний коефіцієнт важливості розподілу m грошових одиниць коштів серед регіонів становить $C_n^*(m)$ одиниць.

Висновки. Місцеві бюджети є вагомим складовою бюджетної системи країни, тому зміна умов їх формування і виконання може суттєво позначитися на збалансованості бюджетної сис-

теми. Вдосконалення бюджетного законодавства буде слугувати поштовхом до децентралізації бюджетної політики та сприяти розвитку регіонів, а як наслідок і країни в цілому. Запропонована задача оптимального розподілу бюджетних коштів між регіонами України може бути безпосередньо використана при удосконаленні механізму державного регулювання розподілом бюджетних коштів.

Список літератури:

1. Белман Р. Прикладные задачи динамического программирования / Р. Белман, С. Дрейфус. – М.: Наука, 1965. – 458 с.
2. Буковинський С. А. Удосконалення вирівнювання фінансового забезпечення територіальних громад // *Фінанси України*. – 2006. – № 5. – С. 80-84.
3. Буряченко А. Є. Міжбюджетне фінансування в Україні // *Матеріали Першої всеукраїнської науково-практичної конференції «Україна наукова, 2001»*. Том 2. Економічні науки. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2001. – С. 15-17.
4. Васильєв М. В. Местные бюджеты в современных условиях / М. В. Васильев. – М.: *Финансы* и статистика. – 1997. – С. 128.
5. Геєць В. М. Формування дохідної частини бюджету: підсумки, проблеми, перспективи В. М. Геєць // *Економіка і прогнозування*. – 2004. – № 1. – С. 9-31.
6. Канівець О. Фонд регіонального розвитку – інструмент для громад, а не для кабміну / О. Канівець [електронний ресурс] – режим доступу: <http://blog.liga.net/user/okanivets/article/12650.aspx>
7. Кириченко О. А. Сутність бюджетування. Українські реалії / О. А. Кириченко // *Фінанси України*. – 2007. – № 2. – С. 138-141.
8. Кульчицький М. І. Програмно-цільовий метод, як складова управління місцевими фінансовими ресурсами / М. І. Кульчицький // *Фінанси в трансформаційній економіці України: [навч. посіб.]; за ред. д.е. н., проф. М. І. Крупки*. – Львів: Видавничий центр Львівського національного університету імені Івана Франка, 2007. – С. 565-609.
9. Сухай О. Є., Михасюк І. Р., Залога З. М. Державне регулювання економіки в умовах глобалізації / Михасюк І. Р., Залога З. М., Сухай О. Є. / *За наук. ред. д-ра екон. наук, проф., акад. АН Вищої школи України І. Р. Михасюка: Монографія / ЛНУ імені Івана Франка*. – Львів: НВФ «Українські технології», 2010. – 320 с.
10. Цегелик Г. Г. Математичне програмування / Г. Г. Цегелик. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – 338 с.
11. Показники ВВП за 2010-2013 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://index.minfin.com.ua/index/gdp/>
12. Показники виконання державного бюджету за 2010-2013 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://minfin.gov.ua/>

Дуда Н.З., Цегелик Г.Г.

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

ЗАДАЧА ОПТИМАЛЬНОГО РАСПРЕДЕЛЕНИЯ БЮДЖЕТНЫХ СРЕДСТВ МЕЖДУ РЕГИОНАМИ УКРАИНЫ

Аннотация

Анализируется механизм распределения бюджетных средств между регионами. Анализируется роль местных бюджетов в перераспределении средств для населения и юридических единиц. Построенная математическая модель задачи оптимального распределения бюджетных средств среди регионов Украины. Предложен алгоритм ее реализации.

Ключевые слова: Государственный бюджет, Местный бюджет, Сводный бюджет, распределения бюджетных средств, модель задачи оптимального распределения бюджетных средств.

Duda N.Z., Tsehelyk H.H.

Ivan Franko National University of Lviv

TASK OF THE OPTIMUM DISTRIBUTION OF BUDGETARY FUNDS AMONG THE REGION OF UKRAINE

Summary

The mechanism of distribution of budgetary funds among the regions of Ukraine is analysed. The role of local budgets in the redistribution of funds to individuals and legal units is analysed. The mathematical model of task of the optimum distribution of budgetary funds among the regions of Ukraine is built. The algorithm of its realization is offered.

Keywords: state budget, local budgets, consolidated budget, distribution of budgetary facilities, model of task of the optimum distribution of budgetary facilities.